

Bouwhistorisch onderzoek boerderij

BRAAMBOS 10 WESTERHOVEN

W.H,R.M. Beelen

November 2020

Colofon

Teksten en fotografie: ir. W.H.R.M. Beelen tenzij anders vermeld

Tekeningen: ir. W.H.R.M. Beelen

Copyright:

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgevers

Onderzoek- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Architectuur- en Cultuurhistorie.

Hageheldlaan 36

5641 GP Eindhoven

Tel.: 040 282 2132

Tel.: 06 29194404

E-Mail: whrmbeelen49@gmail.com

Inhoud

o	Inhoud	.	.	.	.	.	2
1.	Opdracht.	.	.	.	.	.	3
2.	Voorwoord	.	.	.	.	.	4
3.	Definities	.	.	.	.	.	7
3.1	Bouwhistorisch onderzoek	.	.	.	.	..	7
3.2	Waardestelling	.	.	.	.	.	7
3.3	Criteria	.	.	.	.	.	7
3.4	Waarderingsmethodiek	.	.	.	.	.	7
4.	De ligging, landschappelijke situering	.	.	.	.	.	8
4.1	De vroegere boerderij op Braambosch.	.	.	.	.	.	11
5.	Algemene omschrijving boerderij	.	.	.	.	.	12
6.1	Nader beschrijving bouwwerk	.	.	.	.	.	13
6.2	De voorgevel	.	.	.	.	.	13
6.3	De eindgevel	.	.	.	.	.	15
6.4	De kopgevel	.	.	.	.	.	16
6.5	De achtergevel.	.	.	.	.	.	17
6.6	De kopgevel van de aanbouw bij het woongedeelte.	.	.	.	.	.	18
7	Het interieur van het woongedeelte.	.	.	.	.	.	18
7.1	De woonkamer	.	.	.	.	.	18
7.2	De slaapkamer op de begane grond.	.	.	.	.	.	19
7.3	De woonkeuken	.	.	.	.	.	20
7.4	De bijkeuken	.	.	.	.	.	20
7.5	De wasruimte	.	.	.	.	.	21
7.6	De badkamer	.	.	.	.	.	22
7.7	Het toilet.	.	.	.	.	.	22
8	Het voormalige bedrijfsgedeelte	.	.	.	.	.	22
8.1	De stalruimte	.	.	.	.	.	23
8.2	De afhang	.	.	.	.	.	24
8.3	De aanbouw	.	.	.	.	.	24
9	De constructie	.	.	.	.	.	25
10	Bedrijfsontwikkeling.	.	.	.	.	.	27
11	De waardering	.	.	.	.	.	28
12	Geraadpleegde literatuur..	.	.	.	.	.	29

1. Opdracht.

In opdracht van dhr. Gerards heeft ondergetekende dit rapport opgesteld waarin de cultuurhistorische waarden van het pand Braambos 10 Westerhoven (gemeente Bergeijk) zijn bepaald.

Deze voormalige boerderij is meerdere keren gedeeltelijk verbouwd en op het perceel zijn in de loop der tijd vele bijgebouwen gerealiseerd. De vraag die beantwoord moet worden luidt; is er sprake van een cultuurhistorisch waardevolle boerderij. Met het antwoord op deze vraag begint het voorwoord.

De vorige eigenaar van dit agrarisch complex is naar mededeling van derden enkele jaren geleden aan kanker overleden en de bedrijfsvoering is beëindigd.

Het rapport is opgezet om de cultuurhistorische waarde aan te duiden, om bij een verbouwing van de boerderij, daarbij als uitgangspunt te dienen. Het onderzoek met waardenstelling heeft eerst en vooral tot doel, te bepalen wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn bij een eventuele splitsing en verbouwing.

Het uitgevoerde onderzoek bestond uit een bouwhistorische verkenning ter plaatse en een archiefonderzoek. Voorts is gebruik gemaakt van de Google fotomateriaal van deze boerderij.

Omdat het onderzoek in korte tijd kon worden uitgevoerd, is niet alle wenselijke, maar kon wel de noodzakelijke informatie vast komen te staan. In verschillende archieven kan aanvullende informatie over de eerdere boerderij aanwezig zijn. Deze gegevens kunnen meer duidelijkheid scheppen in de geschiedenis van de stichter en vroegere gebruikers van het pand, maar zijn niet relevant in dit kader.

Verder heb ik het onderzoek diepgaand en zo volledig mogelijk uitgevoerd zodat degene welke dit rapport leest een duidelijk en volledig beeld kan vormen van deze boerderij. Mede opdat bij een splitsing iedere architect aan de slag kan gaan.

Dhr. F. van Rijthoeven en dhr. F. van Kerkhof wil ik danken voor de gastvrijheid, de verstrekte informatie en welwillende medewerking.

W. Beelen
Eindhoven
November 2020

2 Voorwoord

Cultuurhistorische waarden.

De vraag die gesteld kan worden is, of er sprake is van Cultuurhistorische waardevolle bebouwing bij Braambos 10 Westerhoven.

Op 4 augustus 2020 is er een zitting geweest bij de Raad van State waarbij de toekenning van een woonbestemming van een tot krot verklaarde boerderij in de gemeente Bernheze aan de orde was. De woonbestemming van deze voormalige boerderij was in de jaren zestig toegekend aan een nieuwe woning op het perceel. De voormalige boerderij was illegaal onherkenbaar verbouwd. De rechters bleken echter niet geïnteresseerd in de vraag of er sprake was van (voldoende) cultuurhistorische waardevolle bebouwing, omdat de Provincie nagelaten heeft, te definiëren wat men onder cultuurhistorisch waardevolle bebouwing verston. (Ook is niet vastgelegd dat het een traditionele boerderij dient te zijn). Voor “Cultuurhistorisch waardevol” zijn echter verschillende definities beschikbaar. De Rijksdienst voor het cultuurhistorisch erfgoed geeft hierin duidelijkheid. Deze is algemeen gebruikelijk in ons land en wordt in dit rapport eveneens toegepast.

De traditionele boerderij is niet zomaar een gebouw waarin zich agrarische processen voltrokken, de boerderij is het resultaat van een extreem gecompliceerd complex van afwegingen, zowel bij de stichting en bouw als bij de latere wijzigingen of aanpassingen. Bij dat proces van afwegingen, hebben niet enkel economische factoren een rol gespeeld, het was een proces waarbij tal van factoren en aspecten een rol speelden van zowel natuurlijke- als door de mens gecreëerde omstandigheden. Het is goed ons te realiseren dat een boerderij voortkomt uit een lange traditie die gebouwd is op ervaringen uit het verleden waarbij succes en mislukkingen een grote rol hebben gespeeld. Tot de traditionele boerderij wordt gerekend, het erf met opstallen, artefacten en de bij de boerderij behorende gronden, ongeacht of het een keuterboerderij of een kasteelhoeve betreft.

Afb. 1. . Foto Google-maps Street view.

Een boerderij is het geheel van woning of woongebouw, stallen of stalruimten, hokken, erf, artefacten, en de eventueel bijhorende akkers, weidegronden, heidevelden, bossen en in sommige definities rekent men ook het vee tot onderdeel van de boerderij.

Mede omdat vroeger gebouwd moest worden met materialen welke plaatselijk gevonden werden, is een grote verscheidenheid aan vormgeving en constructies ontstaan. Maar nog

sterker is de vormgeving en constructie het gevolg van het gebruik van de boerderij welke voortkwam uit de plaatselijke bodemgesteldheid en grondsoort die als basis voor de gekozen bedrijfsvoering diende. Daarnaast hebben de beschikbare financiële middelen wellicht de grootste invloed gehad op de vormgeving van de boerderij.

Als de boerderij, bijvoorbeeld een woon-stalhuis is en herbestemd wordt, staat die boerderij niet omringd in een park, maar op een erf. Dan heeft dat erf een logistieke indeling gehad welke veelal afleesbaar is. Dan zijn bijvoorbeeld de moestuin, de boomgaard en de karrensporen nog afleesbaar. Het is dan ook uitgesloten dat bijgebouwen of artefacten gesloopt moeten worden. Die dienen ideaalliter onderdeel te worden van een herbestemming.

Iedere boerderij vertelt een verhaal, ieder boerderij heeft een eigen bouwgeschiedenis, een eigen gebruiksgeschiedenis en bijzondere kenmerken. Voordat een aanpassing gemaakt wordt is het goed te weten wat de cultuurhistorische waarde en betekenis van het gebouw en zijn onderdelen is. Wanneer we deze waarde vastleggen op de onderhavige boerderij blijkt het een bijzondere en zeker cultuurhistorisch waardevolle boerderij te zijn.

Er is in dit rapport extra aandacht gegeven aan de aanwezigheid van de cultuurhistorisch waardevolle elementen.

Gegevens uit dit rapport, vormen tevens de basis voor het ontwikkelen van een verbouwingsplan. Slechts weinig monumenten zijn sinds de bouw ongewijzigd gebleven. Ook dit monument kan worden aangepast aan zowel gerechtvaardigde wensen omtrent het gedeelde gebruik. In het verleden werden historische gebouwen vaak te drastisch verbouwd of aangepast of zelfs deels gereconstrueerd. Deze aanpak leidde tot soms onherkenbaar gewijzigde historische panden. Een historisch pand staat soms al eeuwen in een omgeving, de situering van de boerderij en zijn bijgebouwen vertellen eveneens een verhaal dat afleesbaar is en getuigt van het verleden. De onderhavige boerderij is deels betrekkelijk jong en heeft als agrarisch bedrijf gefungeerd. De vormgeving en detaillering van de boerderij is deels afgestemd op de boerderij die eerder op deze plek stond. Het is dan ook geen fantasieboerderij, maar een deels op historie afgestemde boerderij.

Het bijzondere van deze boerderij wordt in hoge mate bepaald door de zichtbare beleving van de gevels. Deze komen niet alleen tot uitdrukking in de verschijningsvorm en de bouwstijl maar ook in de manier waarop materialen zijn verwerkt.

De toegepaste materialen en technieken zijn bij deze boerderij deels eigentijd uitgevoerd. Daarbij is de uitstraling van de oorspronkelijke boerderij grotendeels behouden. De vorige eigenaar is een gedreven ondernemer geweest die vermoedelijk zonder bouwvergunning om de oude bestaande boerderij een nieuwe baksteen heeft laten metselen en er tevens een nieuw dak op heeft laten metselen. (in het bouwarchief van de gemeente ontbreekt namelijk de vergunningstekening). De bestaande oude gevelopeningen zijn daarbij gerespecteerd met uitzondering van de breedte van de ramen in het woongedeelte. De hierdoor ontstane bijzonder interessante boerderij heeft dan ook een gevelindeling die historische elementen combineert met de uitstraling van een boerderij uit de jaren zestig van de vorige eeuw.

Het maatschappelijk belang van bescherming van een historische boerderij kent een toenemende belangstelling.

Iedereen heeft een speciale binding met de streek waar hij of zij is opgegroeid, het huis waarin gewoond is, of de plaats waar gewerkt werd. Niet alleen historici maar een groeiende groep van mensen zien in oude gebouwen een tastbare herinnering en de sporen van hun voorouders. Men kan er inzien hoe men vroeger werkte en leefde. Deskundige architecten bewonderen historische gebouwen om hun interessante en inspirerende ontwerp. Historische gebouwen zijn niet star of onwijzigbaar maar verdienen bijzondere aandacht en zorg. Van belang is dat de genius loci door het ontwerp in stand blijft of zo mogelijk wordt verrijkt.

3 Definities.

3.1 Bouwhistorisch onderzoek.

Bouwhistorisch onderzoek omvat het zoeken naar alle relevante gegevens, en de analyse en interpretatie daarvan, die kunnen leiden tot de beschrijving van de bouw en gebruiksgeschiedenis van bouwwerken of structuren.

De belangrijkste conclusies over het bouwwerk of structuur, worden getrokken uit de bouwmassa, de indeling, de gevels, de constructie, de toegepaste materialen, de bewerking van de materialen en de afwerking van het interieur, details, met inbegrip van de wijzigingen, alle sporen en toevoegingen.

Uit het voorhanden zijnde kaartmateriaal kunnen eveneens bouwhistorische conclusies worden getrokken. Ook kan een opmeting van het object onderdeel vormen van de documentatie.

Het doel van bouwhistorisch onderzoek is:

- de documentatie van bouwwerken en structuren;
- bouwhistorische waardenstelling van bouwwerken en structuren, ten behoeve van een beter begrip als voorbereiding van planontwikkelingen;
- een basis te leveren voor een verantwoorde advisering bij verbouwingen;
- vergroting van kennis van de geschiedenis en betekenis van het bouwen en werken in het verleden.

3.2. Waardenstelling.

De waardenstelling is een vergelijking en weging van de waarden van een bouwwerk of structuur, en wel in relatie tot soortgelijke bouwwerken of structuren op landelijk, regionaal of op plaatselijk niveau. Daarnaast vindt er een weging van de onderdelen van een bouwwerk plaats. Deze waardenstelling is alleen toepasbaar voor het betreffende bouwwerk. Het doel van deze waardenstelling is het bepalen van het 'relatieve' belang van de monumentale waarden van de onderdelen van het bouwwerk.

3.3 Criteria.

Een bouwhistorische waardenstelling wordt vastgesteld aan de hand van criteria, die door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg zijn opgesteld voor het MSP (Monumenten Selectie Project) Deze criteria vormen een uitwerking van de tekst van de Monumentenwet 1988, die de begrippen 'cultuurhistorische waarden', 'schoonheid' en 'betekenis voor de wetenschap' kent. Cultuurhistorische waarden, architectuur- en bouwhistorische waarden, en ensemblewaarden (samenhang) en stedenbouwkundige waarden.

Bij de presentatie van de gegevens wordt in de regel onderstaande hoofdindeling toegepast;

- Context: stedenbouwkundige of landschappelijke situering
- Exterieur bouwmassa en gevels;
- Constructie, draagconstructie en kapconstructie;
- Interieur per bouwlaag: indeling, bouwkundige elementen, interieurafwerking;
- Andere historische aspecten;
- Conclusie.

3.4 Waarderingsmethodiek

De in deze rapportage opgestelde waardering en de waardenstelling is zo objectief mogelijk gegeven. Verder worden aspecten als bouwtechnische toestand, gebruikersbelangen, ontwerpoverwegingen en economische aspecten buiten beschouwing te laten. In het traject van ontwikkeling dienen de hier genoemde aspecten afgewogen te worden tegen de op bouwhistorische gronden opgestelde waardering in deze rapportage. Het kan dus zo zijn dat bouwtechnische aspecten of een economische situatie er toe leidt dat monumentaal hoog gewaardeerde onderdelen van het object dienen te verdwijnen.

De afweging is te maken door de toetsende instanties. In de richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek (2009) wordt ten aanzien van het bepalen van de monumentale waarde onderscheid gemaakt in drie gradaties, te weten; hoge cultuurhistorische waarde, positieve cultuurhistorische waarde en indifferente cultuurhistorische waarde. Omdat er geen negatieve waarde in de richtlijnen zijn opgenomen en dus alles van waarde is, hanteer ik zelf ook een negatieve waarde, n.l. beeld verstorende waarde.

Door deze door het Rijk opgestelde richtlijn blijkt, dat alles wat door de mens is voortgebracht tot cultuur gerekend wordt, dus ook de minder interessante elementen of zaken.

Vast staat dat bij alle drie de gradaties sprake is van monumentale waarde. Indifferente monumentale waarde dient te worden toegekend aan elementen die van relatief weinig belang zijn voor de structuur en/of de betekenis van het object. De richtlijnen laten geen ruimte om elementen aan te duiden die volstrekt geen monumentale waarde vertegenwoordigen. Vandaar de eigen toevoeging. De Rijksdienst heeft onlangs het voornemen uitgesproken de richtlijnen te herzien.

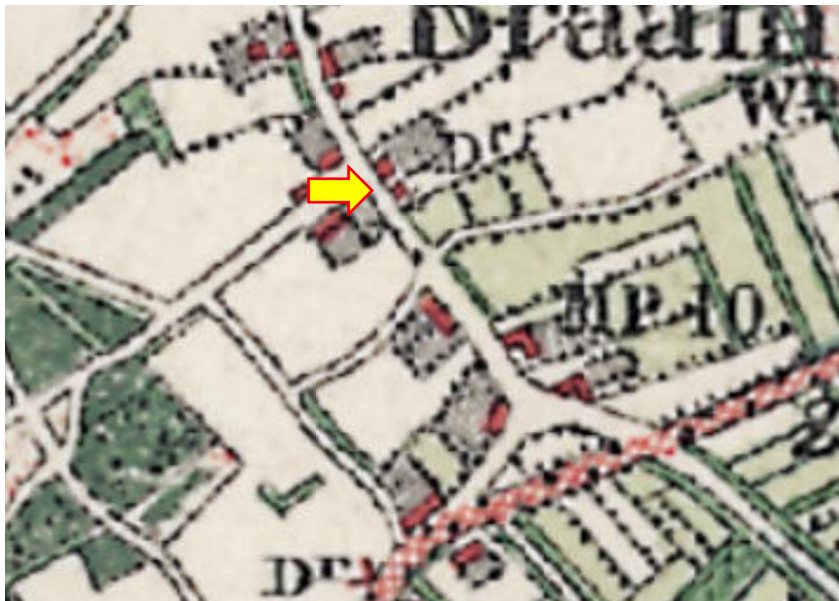
In differente waarden zullen in principe gelden voor elementen die jonger zijn dan vijftig jaar, met dien verstande dat daarop uitzonderingen denkbaar zijn. Positieve monumentale waarde dienen volgens de richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek toegekend te worden aan elementen die van belang zijn voor de structuur en/of de betekenis van het object. Hoge monumentale waarde moet worden toegekend aan zaken die van cruciaal belang zijn voor de structuur of de betekenis van het object. Deze definities laat ruimte voor interpretatie doordat, het onderscheid tussen 'van belang' en van 'cruciaal belang' niet zijn gegeven.

4. De ligging, landschappelijke situering

Op militaire kaarten uit 1851 t/m 1860 is op de huidige locatie Braambos 10 een gebouw getekend. De oorspronkelijke boerderij komt voor op de kadastrale kaarten vervaardigd tussen 1811 en 1832. Het verzamelplan van Westerhoven toont een aantal boerderijen meestal evenwijdig aan de weg gelegen. Aangenomen mag worden dat dit allemaal langgevelboerderijen zijn die na 1700 gebouwd zijn. Enkele gebouwen die in of bij het centrum gelegen zijn en loodrecht op de weg getekend zijn, kunnen oudere hallehuisboerderijen zijn (geweest).

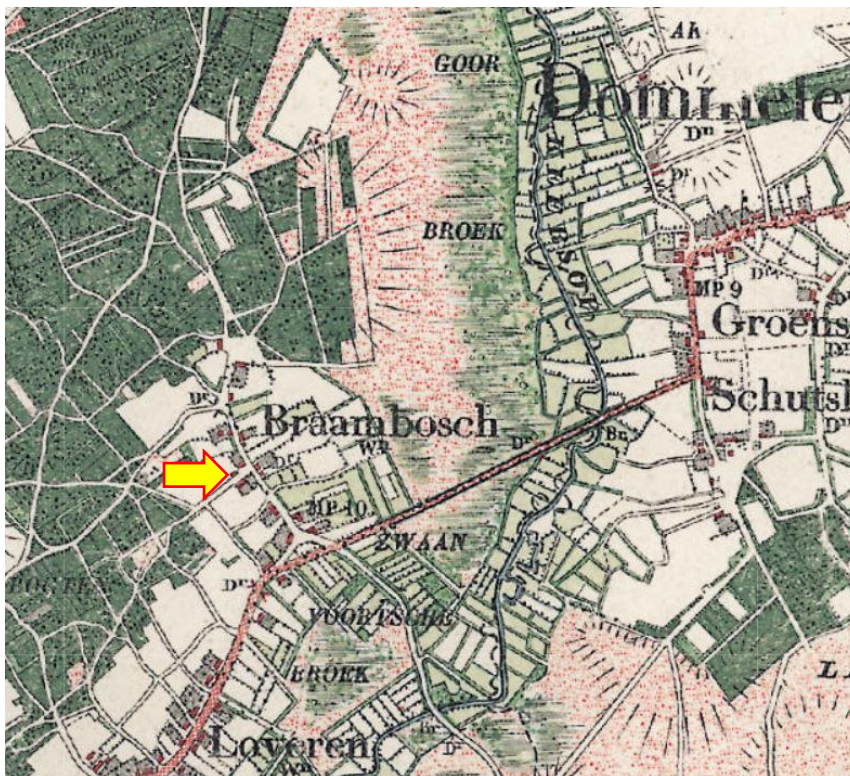
De topografische kaart uit 1901 (de oudste gekleurde topografische kaart van deze omgeving) toont slechts enkele kleuren. De bebouwing is rood gekleurd, het erf werd grijs gekleurd, weilanden kregen een licht groene kleur en bouwlanden werden met een crème kleur aangegeven, bomen en bossen werden donkergroen. Verharde wegen waren van een rood spikkelpatroon voorzien.

Hierbij moet worden opgemerkt dat het grondgebruik niet iets is wat permanent hetzelfde blijft. Bouwlanden kunnen weilanden worden en omgekeerd. Ook bossen kunnen worden aangeplant en gerooid.

Afb. 2. Topografische kaart uit 1901.

Op de topografische kaart uit 1901 zien we dat het perceel waarop het erf is uitgesneden bouwland geworden is terwijl het in 1811-1830 als weiland is omschreven. Verder is rechts op de perceelgrens een duiker onder de weg getekend. Verder zijn de percelen aan de Braambosch voornamelijk als bouwland in gebruik.

Afb. 3. Topografische kaart 1902.

Voor een beter beeld van de situatie is de kaart uit 1902 ingevoegd. Op de kaart uit 1902 is duidelijk de landschappelijke structuur afleesbaar. Het landschap heeft een duidelijke noord-zuid structuur. Deze wordt aan de westzijde begrenst door bossen, de Keersop stroomt evenwijdig aan de bosrand en links en rechts van de Keersop zijn weilanden die in de richting van de bossen overgaan in een heidelandschap. Braambosch is een verbinding welke Loveren verbindt met het gehucht Keersop. De Keersop stroomt zuidelijk van de weg Bergeijk naar Dommelen, Valkenswaard en kenmerkt zich door

dezelfde weilanden direct bij het riviertje en aansluitende bouwlanden en bebouwing welke langs de weg gelegen zijn. Braambosch is een voortzetting van dat patroon.

De eerste boerderijen langs Braambosch zijn kleine langgevelboerderijtjes geweest. Het agrarisch bestaan in de achttiende en negentiende eeuw is bijzonder moeilijk geweest. Veel meer dan de productie voor eigen levensonderhoud was nauwelijks mogelijk. Men heeft op de schrale zandgronden in zuidelijk Noord-Brabant nog lang met het drieslagstelsel moeten werken. Dit impliceerde dat men het bouwland in drie delen bewerkte. Eén deel werd gebruikt om wintergraan (rogge, broodgraan) te verbouwen, één deel werd gebruikt om zomergraan (gerst en haver) te verbouwen en één deel bleef een jaar braak liggen. Na de oogst werd de akker in gereedheid gebracht voor het volgende gewas, meestal een knolgewas. Weilanden fungeerde voor het een derde deel om hooi voor het vee te produceren. Men liet het vee zolang het weer het toeliet, grazen op de graslanden en heidevelden. Het grazen van melkvee gebeurde in de ochtend na het melken en omstreeks 10 uur werd het vee weer gestald. (Om mest te produceren). Naast de productie van rogge, gerst en haver werden ook boekweit, stoppelknollen, spurrie en aardappelen verbouwd. Binnen de mogelijkheden van hun bestaan hadden de boeren van de zandgrond echter een weliswaar zwaar arbeidsintensief, maar gelijker tijd uitgekend en bedrijfszeker systeem ontwikkeld. In de tweede helft van de negentiende eeuw kwam er verandering het agrarisch bestaan. Goedkoop graan werd vanuit America naar ons land geëxporteerd waardoor de boeren hun graan moesten voeren aan het eigen vee. In 1878 begon de landbouwcrisis die hiervan een gevolg was, deze duurde tot 1895. Op de zandgronden werd het landbouwbedrijf uitgebreid met extra veeteelt, de prijzen van vlees en zuivel daalde immers veel minder snel. Verder was de in 1896 opgerichte Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond van groot belang. De NCB was echter niet de eerste organisatie die de verbetering van de positie van de boeren nastreefde. Die eer kwam toe aan de Maatschappij van Landbouw. Deze organisatie was vooral bemand met pratende grote boeren en niet voor de gewone boer. Het was de norbertijn Pater Gerlacus die met de NCB ging praten over de materiele positie van de gewone boer. En heel geleidelijk verbeterde de positie van de boer, met het uitbreken van de eerste wereldoorlog werd veel vlees geëxporteerd en werd ook de handel in paarden interessant. Gedurende de tweede wereldoorlog beleefde de agrarische sector weinig verandering. Pas na de wederopbouwperiode kwamen grote veranderingen in de agrarische sector. De oude langgevelboerderijtjes aan de Braambosch zijn dan ook lang functioneel gebleven. De agrarische bedrijfsvoering veranderde compleet en helaas niet eenmalig maar is voortdurend aan veranderingen onderhevig gebleven.

Op de eerste plaats kwam een mechanisatie tot stand waardoor men met veel minder arbeid krachten de boerderij kon runnen. Velen moesten een ander bestaan vinden. De tweede grote verandering was de schaalvergroting. De afzet van de agrarische producten was verbeterd, vlees, kippen eieren en melk vonden gemakkelijk afzet. Met name voor varkensvlees was een grote markt. Ook de onderhavige boerderij is in de loop der tijd omgeschakeld op het houden van varkens. Door verbeterde voer methode en mestverwerking (drijfmest) kon één persoon steeds meer varkens houden. Recente maatschappelijke ontwikkelingen hebben er voor gezorgd dat de behoefte aan vlees sterk is afgenomen. Ook andere takken van de agrarische sector zijn steeds meer aan maatschappelijke kritiek onderhevig. Dit heeft tot gevolg dat een agrarisch bestaan steeds moeilijk wordt en dat steeds meer boeren hun bedrijf eindigen.

Ook de onderhavige agrarisch bedrijf is moeten eindigen, zij het dat de aanleiding daartoe een andere was.

De bijgebouwen zijn gesloopt alleen dat wat zich op maaiveldniveau bevond is nog aanwezig. Op de luchtfoto "[http://www. Bing](http://www.Bing)" zijn de gebouwen nog herkenbaar.

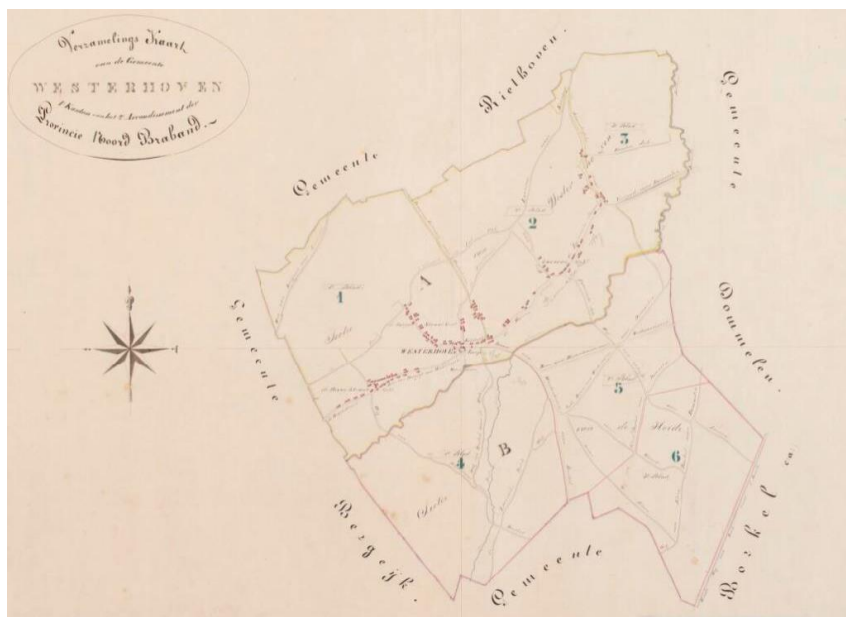
Afb. 4. Luchtfoto "Bing".

De luchtfoto laat de enorme omvang zien maar onduidelijk is of alle bijgebouwen als varkensstal gebouwd en gebruikt zijn. Ook is duidelijk dat naast de varkensstallen ook ruimte nodig was voor voeropslag, drijfmest etc.

Ook zien we een ontwikkeling in de gebouwen die aanvankelijk loodrecht op de "Braambos" georiënteerd, de latere gebouwen zijn om logistieke redenen evenwijdig aan de "Braambos" gesitueerd.

4.1 De vroegere boerderij op Braambosch.

De huidige boerderij lijkt niet oud, maar dat is slechts ten dele juist. Het is de "verpakking" van een eerdere boerderij. Op de kadastrale kaarten vervaardigd tussen 1811 en 1830 staat op deze locatie een boerderij geregistreerd.

Afb. 6. Detail kadastraal verzamelplan Westerhoven.

Het kadastraal verzamelplan is een overzicht van de gehele gemeente waarbij de verschillende secties zijn aangegeven. Ook zijn er op het verzamelplan structuren en bebouwing op aangegeven. Het minuutplan is de uitwerking van een sectie van het

verzamelplan. Hierop zijn de nummers van de percelen aangegeven, die in de aanwijzende tafels nader zijn omschreven.

Afb. 7. Detail kadastraal minuutplan 1811-1832 Sectie A blad 03 (MIN 10174 A03)

Eigenaar van het perceel 1761 met opstallen was Pieter Goyers, landbouwer, het perceel is in de beschrijvende tafels van het Kadaster omschreven als weiland, het perceel met nummer 1762 is als tuin omschreven en het perceel met nummer 1763 is als huis en erf omschreven. Deze Pieter bezat ook de volgende perceelnummers; 1747 aangeduid als weiland en nummer 1759 eveneens een weiland.

1758	Forsten	Jan	Westerhov	28	Weiland
1759	Goyers	Pieter	"	59	"
1760	Gencken	Jan van Gt	"	47	"
1761	Goyers	Pieter	"	59	"
1762	"	"	"	70	Tuin
1763	"	"	"	70	Huis en erf
1764	Gencken	Jan van Gt	"	47	Weiland
1765	Hellen	de H. Kraaij	Piethon	66	"
1766	Dijk	Willem van Land	Westerhov	33	"
1767	Senders	Franciscus	"	110	"

Afb. 8. Detail uit de kadastrale aanwijzende tafels sectie A blad 2.

Uit de foto's van de huidige boerderij blijkt de oorspronkelijke boerderij deels gesloopt en heeft de boerderij een gedeeltelijke vernieuwing gekregen.

5. Algemene omschrijving boerderij.

Deze boerderij is als langgevelboerderij gebouwd. Het oorspronkelijke bouwjaar is thans niet te bepalen omdat de huidige buitengevels in de jaren zestig of zeventig van de vorige eeuw om de oorspronkelijke boerderij heen zijn gemetseld. Maar ook die vertaling naar de nieuwe gevel is meer recentelijk verder aangepast. (betonnen stalramen zijn door houten vervangen).

De boerderij heeft een rechthoekig grondvlak waar in de loop der geschiedenis aan de noordoostzijde en de noordwestzijde uitbreidingen tegen gerealiseerd zijn.

De huidige boerderij is éénlaags met een zadeldak. Dit zadeldak heeft aan de kopgevel en eindgevel een ruime overstek. Langs de voorgevel is een mastgoot aangebracht. Ook bij de achtergevel is op plaatsen waar dat mogelijk was, een mastgoot aangebracht. De aanbouw aan de noordoostzijde is voorzien van een plat dak en de aanbouw aan de noordwestzijde heeft een lessenaar dakvorm.

De gevels zijn gemetseld met een rode machinale strengpersbaksteen in halfsteensverband. De voegen zijn plat vol gevoegd. Er is geen plint gevormd, mogelijk vanwege de aanwezigheid van de goten.

6. Nader beschrijving bouwwerk.

6.1. De voorgevel.

De voorgevel heeft de gevelindeling van de vroegere boerderij overgenomen. Van links naar rechts is; de aanbouw met lessenaardak welke een stalraam heeft, dan volgt een zelfde stalraam in de voormalige tasruimte, of de aanvankelijke boerderij eveneens op die plek een stalraam had wordt betwijfeld. Dit en de andere stalramen hebben een recente vertaling van een betonnen stalraam met segmentboog bovendorpel, nu echter in hout uitgevoerd. De overspanning van deze ramen is middels een rollaag.

Afb. 5. Het linker (bedrijfs)gedeelte van de voorgevel.

Aluminium profiel

Afb. 6. "houten stalraam".

Op de plaats waar oorspronkelijk een hoge grote dubbele deur was is thans ook een hoge grote dubbele deur. De huidige deuren zijn eveneens recent, nu echter als schuifdeuren uitgevoerd. Deze hangen aan een stalen rails. De deuren schuiven in gesloten toestand

een halve kop voorbij de opening. De eerdere deuren op deze plaats waren draaiende deuren. De sporen daarvan zijn binnen zichtbaar.

Aansluiting deur die oorspronkelijk binnen de gevel was

Afb. 7. Aansluiting vroegere deur binnenzijde.

De volgende gevelopening is een stalraam en daarnaast is een dichtgemetseld opening dit was de mestdeur voor de koestal. Hoewel dit aan de buitenzijde weinig zichtbaar is, is deze opening aan de binnenzijde duidelijk herkenbaar. In deze dichtgemetselde gevelopening is een ventilator opgenomen.

Vroegere deuropening dichtgemetseld

Afb. 8. Vroegere deur dichtgemetseld (binnenzijde).

Naast deze dichtgemetselde gevelopening die als mestdeur gefungeerd heeft is een (eveneens) houten stalraam. Daarnaast is de voergangdeur. Ook deze is een recente vertaling van de eerdere deur die aan duim gehangen gedraaid heeft. De sporen van die eerdere ophanging zijn nog herkenbaar.

Plaats vroeger duimen

Afb. 9. De vernieuwde voergangdeur, thans in een houten kozijn.

Afb. 10. Rechter deel van de voorgevel (woongedeelte).

Met de voergangdeur eindigt het bedrijfsgedeelte van de voorgevel. Het aansluitende woongedeelte heeft een groot horizontaal raam met links één tussenstijl die het raam een brede en een smalle zone verdeelt. De smalle zone heeft een kalfje waarboven een klepraampje en beneden een draairaam. Links en rechts van dit raam is een luik vast tegen de gevel gemonteerd. Naast dit raam is de voordeur geplaatst en daarnaast een zelfde horizontaal raam met tussenstijl. Deze keer is de stijl aan de rechter zijde geplaatst. Het voordeurkozijn heeft een erg smal bovenlicht met geel gekleurd glas. De voordeur heeft boven het midden een raam met segmentboog. Het glas is middels twee horizontale en twee verticale messing strips opgedeeld. Ook hier is geel gekleurd glas voor toegepast. Het onderste deel van de deur is voorzien van schrootjes.

Verder is een schoorsteen in de nok boven de scheiding tussen het woon- en stalgedeelte geplaatst. In het dakvlak boven het linker woonhuisraam is een dakvenster opgenomen.

Het dak is met rode verbeterde holle pannen dicht gelegd.

6.2 De eindgevel.

Afb. 11. De eindgevel vanaf straat gezien.

De topgevel van de eindgevel van de boerderij is geheel gesloten. Ook de aanbouw is aan deze zijde geheel gesloten. Het dak van de aanbouw is met golfplaten dichtgelegd. De aanbouw is kort na de ommetseling van de boerderij gebouwd. Er is in de voorgevel een

verspringing herkenbaar. Ook is een bouwnaad zichtbaar op de plaats waar de oorspronkelijke boerderijbreedte was. De platte aanbouw aan de achterzijde van de boerderij loopt door tot en met de langsgevel van de aankapping.

Pilaster is restant van eerdere gevel

Afb. 12. Pilaster markeert de aansluiting van de uitbreiding aan de achtergevel

Vanwege de gelijktijdige bouw van de eindgevel en aanbouw zijn aan de binnenzijde van de aanbouw geen bouwsporen zichtbaar. Het is voor de hand liggend dat hier ooit een aankapping geweest is. Meestal werden deze geheel in hout uitgevoerd. Het is dus niet vreemd dat er geen bouwsporen van een eerdere aankapping zijn terug gevonden.

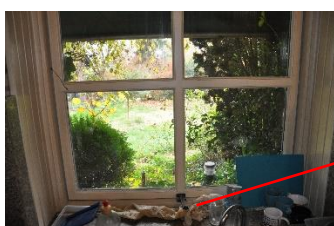
6.3. De kopgevel.

Afb.

12. De kopgevel.

De kopgevel is op de begane grond en op de verdieping voorzien van twee ramen. De ramen op de begane grond zijn voorzien van een zware kruisroede die de ramen in vier ruiten verdeelt. De ramen zijn aan de bovendorpel scharnierend opgehangen en kunnen naar buiten worden uitgezet.

Uitzetijzer.

Afb. 13. Het raam aan de binnenzijde.

Ook bij deze ramen zijn, langs de ramen, evenals de voorgevel van luiken voorzien. Bovendien is boven de ramen op de begane grond een zonneschermbalk geplaatst. De twee ramen op de verdieping hebben eenzelfde vormgeving als op de ramen beneden, maar zijn een stuk kleiner. Ook deze ramen hebben een kruisroede en zijn eveneens naar binnen uit te zetten.

Afb. 14. Het raam aan de binnenzijde.

6.4. De achtergevel.

De achterzijde heeft links het woongedeelte en rechts aanbouwen. Het woongedeelte is voorzien van een raam dat de keuken van daglicht voorziet.

Dit raam heeft evenals de ramen in de voorgevel een extra stijl die het raam opdeelt. Omdat het raam hoger geplaatst is, mogelijk vanwege een vroeger aanrecht, heeft het raam geen klepraampje. Dit raam is voorzien van scharnierbare raamluiken en van een (uitstaand) zonneschermbalk.

Afb. 15. Achtergevel woongedeelte met keukenraam.

De achtergevel van de eerdere boerderij eindigt bij de eerste uitbouw. Deze uitbouw heeft een vrij gesloten geveldeel aan de linker zijde, waarin slechts één betrekkelijk klein raam net onder de dak overstek is opgenomen. De gevel is gemetseld met een gelige machinale strengpers baksteen in halfsteensverband.

Vervolgens is een stalen kanteldeur aangebracht. Een smalle strook metselwerk eindigt deze gevel. Het aansluitende deel van de gevel is de verlengde afhang, die iets terugspringt ten opzichte van de aanbouw, hierin is centraal een kanteldeur opgenomen.

Afb. 16. Achtergevel met uitbouwen.

6.5. De kopgevel van de uitbouw bij het woongedeelte

De kopgevel van de uitbouw heeft geheel links een buitendeur en vervolgens een betrekkelijk klein raam, geplaatst in het rechter deel van deze gevel. De buitendeur is voorzien van een betrekkelijk grote ruit boven de z.g. ladder (zeven dorpels). Bijzonder aan deze gevel is dat deze in dezelfde rode baksteen gemetseld is als de boerderij, maar dat de aansluitende achtergevel gemetseld met gelige baksteen van de achtergevel van de aanbouw koud tegen de bestaande gevel is gemetseld.

Afb. 17. De kopgevel van de aanbouw.

De aanbouw is over de gehele lengte voorzien van golfplaten. Ook is een goot aangebracht over de gehele lengte van de aanbouw.

7. Het interieur van het woongedeelte.

7.1. De woonkamer.

Het interieur van het woongedeelte op de begane grond heeft net als de buitengevels meerdere wijzigingen ondergaan. In deze beschrijving wordt rechts en links telkens beschouwd vanuit de straat kijkend naar de boerderij. De oorspronkelijke driedeling is voor het grootste deel verloren gegaan. Van de oorspronkelijke gang resteert nog één wand, waartegen thans een trap geplaatst is. De tweede wand die de gang gevormd heeft is gesloopt en de ruimte van de gang is betrokken bij de woonkamer welke links van de oorspronkelijke gang ligt. De gehele ruimte is voorzien van een licht grijs gekleurde tegelvloer. De oorspronkelijke gangwand die gebleven is, is de vervanging van de oorspronkelijke wand. De huidige wand is in schoon metselwerk uitgevoerd met

betonstenen. Deze wand is platvol gevoegd en van een witte laag schilderwerk voorzien. De linker wand is eveneens van schoon metselwerk maar deze is gemetseld met heel lichtgele baksteen. Het plafond is voorzien van brede witte kunststof schroten.

Afb. 18. De woonkamer.

Tegen de linkerwand is een schouw met open haard gemetseld. Een naar voor uitspringende sokkeltje, is afgedekt met een eiken balk als afdekking. De schouw is betegeld met witte geglazuurde tegeltjes. Op twee uitkragende consoles rust een eiken balk waarboven de boezem met de licht gele bakstenen is gemetseld. De trap welke tegen de linker wand geplaatst is heeft twee iets naar binnen geplaatste hardhouten keepbomen waarop de hardhouten treden bevestigd zijn.

7.2. De slaapkamer op de begane grond.

De slaapkamer op de begane grond is gelegen aan de rechterzijde van de gangwand en is tegen de voorgevel gesitueerd.

Deze slaapkamer is niet groot en voorzien van een laminaat vloer, de wand gemetseld met betonstenen die de gang scheidt is ook aan de slaapkamerzijde als schoonwerk uitgevoerd.

De andere wanden zijn gestuct en voorzien van een witte laag schilderwerk, uitzondering hierop is de wand die door de buitengevel gevormd wordt, deze is voorzien van een laag behangpapier.

Afb. 19. De slaapkamer op de begane grond.

7.3. De woonkeuken.

De woonkeuken is voorzien van ceramische vloertegels die overwegend een licht crème kleur hebben afgewisseld door een verspringend antraciet kruisje.

Afb.20. De keuken met een gedeelte van het aanrecht en koelkast.

De wand die aan de kopgevel grenst is uitgevoerd in schoon metselwerk in wild verband met gele baksteen. Onder de bovenkastjes zijn de wanden voorzien van platen gepolijst graniet. Hiervan zijn ook de aanrechtbladen vervaardigd. Het plafond is met kunststof schroten afgewerkt.

Afb.21. De keuken

7.4. De bijkeuken.

De bijkeuken is ondergebracht in de aanbouw welke aansluit tegen de vroegere koestal. Via de buitendeur komt men rechtstreeks in de bijkeuken vanwaar men naar de badkamer/wc kan, ook kan men vanuit de bijkeuken naar de keuken en de koeienstal. De wanden van de bijkeuken zijn tot ongeveer 1,25 hoogte betegeld met crèmekleurige geglazuurde wandtegels welke op een plint geplaatst zijn bestaande uit antracietkleurige

dubbel hard gebakken tegeltjes. De vloer is met gele dubbel hard gebakken tegeltjes afgewerkt. Het plafond volgt de dakvorm erboven. Dit plafond is met plaatmateriaal afgewerkt.

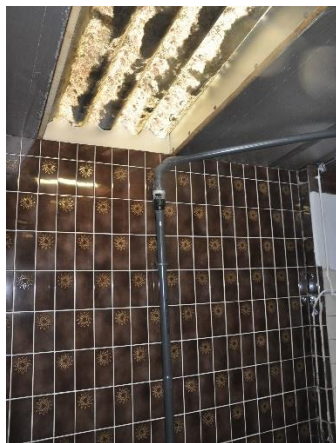

Afb.22. De bijkeuken.

In de bijkeuken is één ceramische wastafel geplaatst en één geëmailleerde wasbak.

7.5. De wasruimte.

Vanuit de bijkeuken kan men zonder deur de ruime wasruimte inlopen. De ruimte is opgedeeld in een ruime wasruimte en de toegang tot de badkamer en het toilet. De wanden zijn tot het plafond betegeld met verticaal geplaatste bruine geglazuurde wandtegels. Om de andere tegel is een tegel met bloem afgebeeld. Deze tegelwanden zijn met een witte voegmortel gevoegd. De vloer bestaat uit kleine geglazuurde mozaïek tegeltjes in een geelbruine kleur. In de wasruimte is een transparante golfplaat toegepast om daglicht te verkrijgen.

Afb.23. en 24. De wasruimte met transparante golfplaat voor daglicht. De wasruimte met toegang tot badkamer.

7.6. De badkamer.

De badkamer, toegankelijk vanuit de wasruimte heeft dezelfde wand en vloerafwerking als de wasruimte. In deze badkamer is naast het bad ook een douche gebouwd.

Afb.25. en 26. De badkamer met douche en bad en het toilet.

7.7. Het toilet.

Vanuit de wasruimte is het toilet bereikbaar. Het toilet heeft een zelfde afwerking als de wasruimte. De wanden zijn boven een plint van dubbel hardgebakken tegeltjes ongeveer 1,25 meter hoog betegeld met crèmekleurige ceramische wandtegels. De vloer is met geelbruine dubbelhard gebakken vloertegeltjes afgewerkt.

8. Het voormalig bedrijfsgedeelte.

Het bedrijfsgedeelte is op verschillende plaatsen toegankelijk. Vanuit de wasruimte is een gang naar de koeienstal. De gang loopt door tot de helft van de breedte van de bedrijfsruimte. Deze gang heeft de afwerking die deels ook in de wasruimte aanwezig is. De vloer bestaat uit dubbel hard gebakken tegeltjes nu in twee kleuren dambordpatroon. Deze zijn gevlamd met de kleuren geel en rood. De wanden hebben evenals de wasruimte een plint van antracietkleurige dubbelhard gebakken tegeltjes waarboven crèmekleurige ceramische wandtegels. Het plafond in deze ruimte wordt door underlayment plaat.

Afb.27. de gang naar de voormalige koeienstal.

8.1. De stalruimte.

Afb.28. De voormalige koeienstal.

De stalruimte is in de loop der tijd aangepast aan gewijzigde omstandigheden. De koeien hebben plaats moeten maken voor jongvee. Ook de deel en de tasruimte, zijn deels hergebruikt voor het houden van jongvee. In de laatste fase van het gebruik zijn het jongvee, in de nieuwe stallen die aan het bedrijf zijn toegevoegd, onder gebracht. Van de eerdere inrichting is niet veel herkenbaar gebleven. Daar waar aanvankelijk de koeienstal was, zijn tegen het plafond de schroefogen gebleven. Hieraan konden de kettingen worden bevestigd waar de koeien mee werden vastgezet. Ook is een laag muurtje dat de afscheiding bood naar de gang, gebleven. Verder zijn de ophangbeugels voor de melkmachine nog aan de wand bevestigd. Van de latere jongveestall is de betonnen roostervloer gebleven evenals een lage wand die de afscheiding vormt met de vroegere mestgang.

Afb.29. De eerdere varkensstal met roostervloer. Een door een stalen pijp ondersteunde moerbalk is ten behoeve van de toegevoegde zolder herkenbaar.

Een deel van de stal is gesloopt, daartoe hoort de voertrog en de hekken die de scheiding naar de voergang vormde. Mogelijk zijn die in een van de latere stallen hergebruikt. De eerdere ruimte omvatte de koeienstal, de deel en de tasruimte. Langs de oorspronkelijke eindgevel is een doorgang vrij gehouden voor eventueel transport van voer, strooisel, en varkens. De gehele stalruimte is tijdens de omschakeling naar varkensstal voorzien van een zolder.

8.2. De afhang.

Een afhang was oorspronkelijk bedoeld voor het onderbrengen van de wagen en gereedschap. Aanvankelijk werd de afhang met een beperkte hoeveelheid materiaal vervaardigd, het was niet meer dan een afdak op houten stijlen. De lange lage zijkant werd vaak met vlechtwerk dichtgezet. Aan de straatzijde bleef de afhang open omdat men daar met de wagen en gereedschap naar binnen moest. Toen boeren meer middelen beschikbaar hadden werden de vlechtwerkwanden door baksteen muurtjes vervangen.

Afb.30. De afhang aan de achterzijde.

De onderhavige afhang is een toevoeging of vervanging uit de jaren zestig. De gevel aan de straat is op één raam na gesloten. Aan de achterzijde heeft men een stalen kantelpoort opgenomen. Het is dus voor de hand liggend dat deze afhang als garage gefungeerd heeft, hoewel elders op het perceel een vrijstaande garage gebouwd is. Onder de afhang is een drijfmestopslag kelder van 40 m³ gemaakt.

8.3. De aanbouw.

De aanbouw tegen de achtergevel is een meer recente toevoeging. Deels was er een aanbouw die tijdens de jaren zestig reeds gebouwd was. De huidige achtergevel toont duidelijk dat deze vrij recent gebouwd is. De huidige aanbouw omvat ook de buitengevel

van de eerdere, veel kleinere aanbouw. De huidige badkamer is in de vergrote aanbouw onder gebracht alsmede een ruimte waarin de verwarming is ondergebracht. Deze laatste verwarmingsruimte herbergt niet alleen de verwarming maar ook de olieketel waar de verwarming mee gestookt wordt.

Afb. 31. De verwarmingsruimte.

De verwarmingsruimte is van vloer tot plafond betegeld met witte geglaazuurde wandtegels. De vloer is met gele gevlamde dubbelhard gebakken vloertegeltjes afgewerkt. Het plafond volgt de schuine lijn van het dak en is met isolatieplaat voorzien van een aluminium folie, afgewerkt. Verder is een transparante golfplaat toegepast om de ruimte van daglicht te voorzien.

9. De constructie.

De constructie van deze boerderij is vrij eenvoudig. De buitenwanden van de boerderij zijn als dragende gevels uitgevoerd. De dragende gevels zijn de oorspronkelijke gevels. Dat bood de mogelijkheid om in het voormalige stalgedeelte twee stalen balken vanaf de voorgevel naar de achtergevel te leggen. Daarnaast hebben de tussenwanden welke van voorgevel naar de achtergevel lopen een dragende functie. Ten behoeve van een gewijzigd gebruik zijn in de loop der geschiedenis twee houten moerbalken in het bedrijfsgedeelte toegevoegd. In de dwarsrichting zijn dus veel verbindingen gemaakt. Op deze dwarsverbindingen zijn de spanten geplaatst.

Afb. 32. Dakconstructie vanaf de begane grond gezien.

Op de spanten die als A-spant zijn vormgegeven rusten de gordingen. De laagst geplaatste gording is met een stijltje op het spantbeen op hoogte afgesteld. Over de gordingen liggen de daksporen en de pannen hangen aan de panlatten die over de sporen zijn aangebracht.

Afb. 33. het A-spant en gordingen.

De aanbouw aan de achterzijde heeft balken welke van de bestaande achtergevel naar de nieuwe achtergevel lopen. Hierop zijn gordingen geplaatst die de golfplaten ondersteunen.

Bij de afdang zijn twee stalen I profielen van de langsgevel naar eindgevel van de boerderij geplaatst. Een van de stalen profielen is op de plaats bevestigd waar de oorspronkelijke achtergevel eindigde. Halverwege de lengte naar de voorgevel is het tweede stalen profiel aangebracht. Vanaf deze profielen lopen twee gordingen in de lengterichting van de afdang, die de golfplaten ondersteunen.

Bijzonder aan deze afdang is dat deze onderkelderd is en een mestopvang heeft van 40 m³.

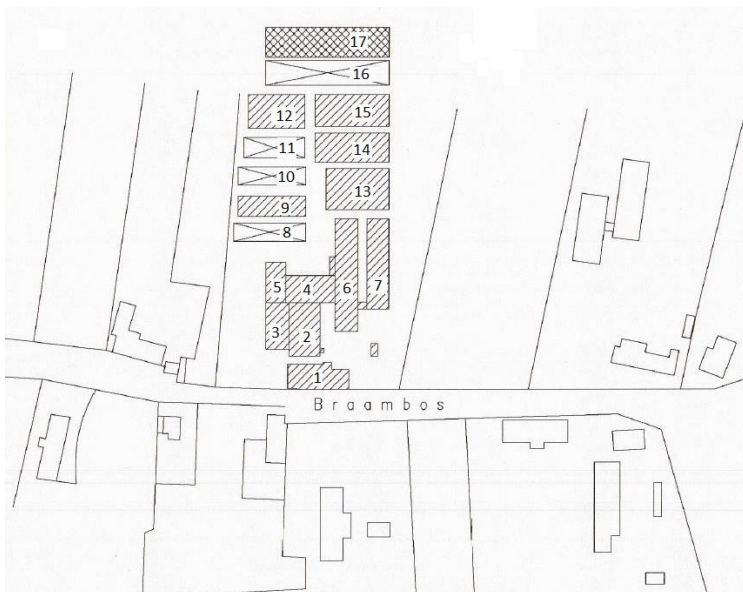

Afb. 34. De dakconstructie van de afhang.

10. Bedrijfsontwikkeling.

In 1896 werd in Noord Brabant propaganda gemaakt voor boerenleenbanken. Het was de NCB die een commissie samenstelde voor Raiffeisenkassen. Door tussenkomst van de NCB konden de boeren na 1920 ook over kunstmest beschikken, waardoor de landbouw inkomsten verbeterden. Hierdoor kon een eerdere boerderij op deze locatie gerealiseerd worden. In de jaren zestig volgde het metselen van een nieuwe buitenschil.

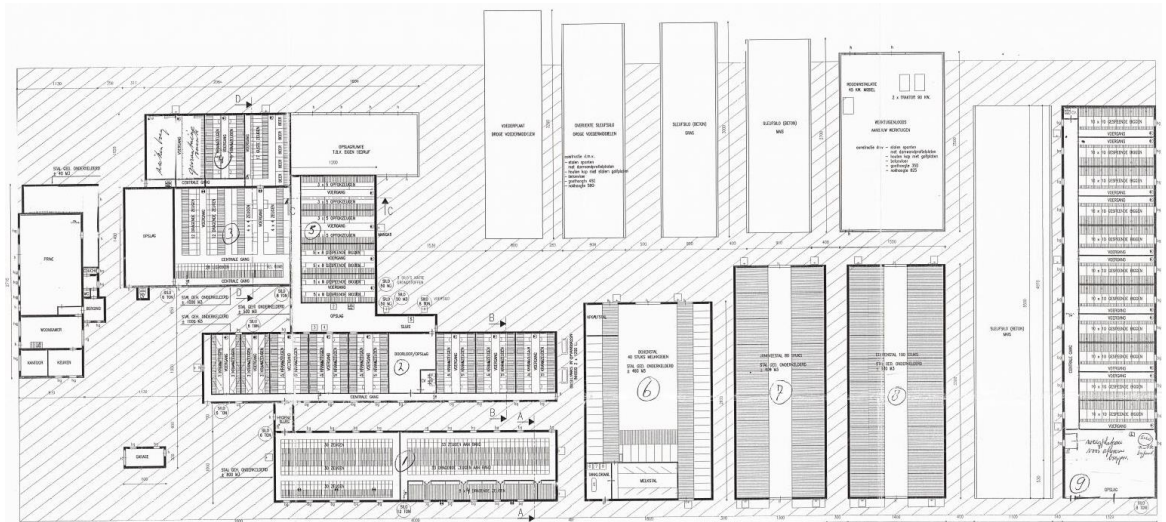
De huidige boerderij met alle voormalige bijgebouwen staan voor het eerst op de topografische kaarten uit 2000. Tussen het waarnemen en het eindproduct van de topografische kaart zit meestal enkele jaren van verschil maar soms wel 10 jaar. Vandaar het verschil tussen bouwdatum en weergave op de topografische kaarten. In die situatie verandert niet veel meer. Alle grootschalige agrarische gebouwen zijn reeds verdwenen.

Afb. 35. De boerderij met de bijgebouwen zoals in 1996 weergegeven.

De bestemming van de gebouwen is;
nummer 1, de bestaande boerderij
nummer 2, opslag en zeugen
nummer 3, zeugen
nummer 4, zeugen
nummer 5, opslag
nummer 6, kraamzeugen
nummer 7, zeugen
nummer 8, voederplaat

nummer 9, sleufsilos
nummer 10, voederplaat
nummer 11, voederplaat
nummer 12, werktuigenloods
nummer 13, ligboxenstal 40 melkkoeien
nummer 14, jongveestal 80 stuks
nummer 15, stierenstal 100 stuks
nummer 16, sleufsilos
nummer 17, gespeende biggen 110 stuks.

Afb. 35. De boerderij met de bijgebouwen uitvergroot zoals in 1996 weergegeven.

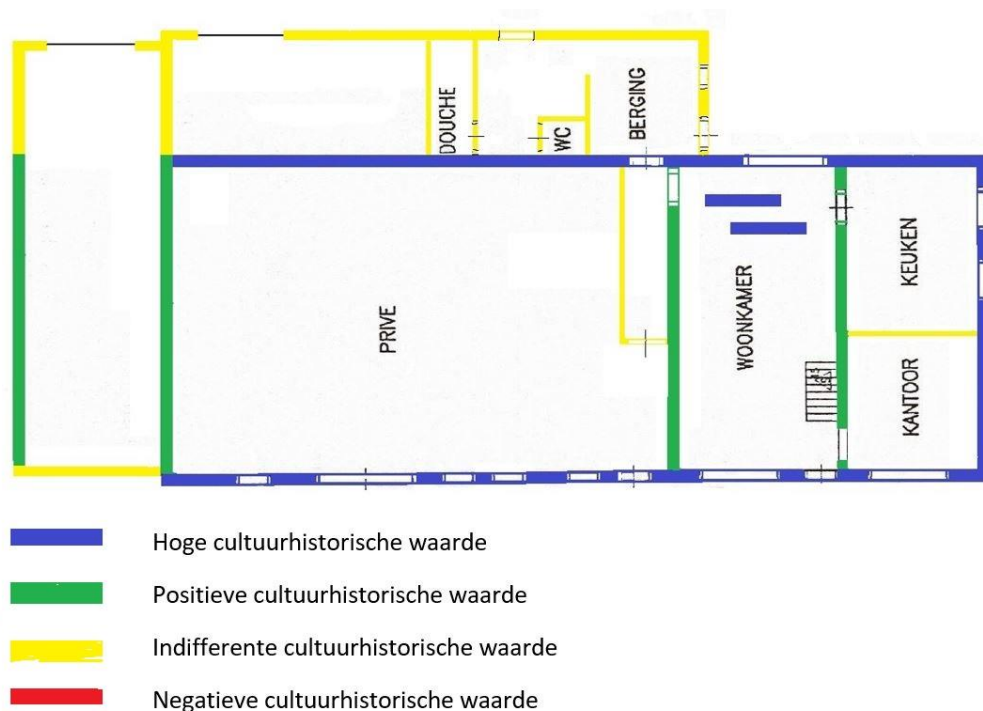
Gesteld kan worden dat de oplossing door schaalvergroting in de agrarische sector deels achterhaald is. Dat gedurende eeuwen het agrarisch landschap aan veranderingen onderhevig is. Telkens wist de boer zich aan te passen aan de telkens wijzigende omstandigheden en eisen. De ontstane boterberg moest worden weggewerkt, de boer diende gebruik te maken van een melktank, waardoor de melk met een tankwagen werd opgehaald. Het houden van kippen ten behoeve van eieren werd in klasse ingedeeld. Het uitrijden van drijfmest en gier werd aan banden gelegd, etc. etc. Veel van de productie werd geëxporteerd, naar landen die nu zelf vlees produceren. Het Verenigd Koninkrijk wenst alleen vlees dat op een zelfde wijze geproduceerd wordt als in het Koninkrijk. Ook andere agrarische producten in Nederland geproduceerd, worden niet gemakkelijk meer afgenomen. Veel melkproducten werden naar Rusland geëxporteerd maar om politieke redenen is ook die export gestaakt. Al deze ontwikkelingen hebben er voor gezorgd dat veel boerderijen hun functie verloren hebben en dat de provincie het standpunt heeft ingenomen dat er alles aan gedaan moet worden om het agrarische erfgoed in stand te houden.

De omvang van de bijgebouwen en de functie die deze vervulde weerspiegelde het ondernemerschap en energie van de eigenaar. Met name de functie van de gebouwen maakt dat deze ondernemer niet alles op een kaarten wilde zetten. Wanneer maatschappelijke ontwikkelingen er voor zorgde dat het economisch niet goed ging met de rundvee sector, was er nog voldoende inkomen door de varkenssector en omgekeerd. De totale omvang van dit bedrijf was alleen door de efficiëntie van alle aspecten mogelijk door een beperkte hoeveelheid aan mankracht te runnen.

11. De waardering.

De boerderij met bijgebouw is van bijzonder algemeen belang. Deze heeft een cultuurhistorisch belang als voorbeeld van het einde van een sociaaleconomische ontwikkeling in de landbouw van Noord-Brabant. Daarnaast spelen maatschappelijke invloeden en de ontwikkeling van de industrialisatie een belangrijke rol. Voorts is het een voorbeeld van een Kempische langgevelboerderij uit de eerste helft van de twintigste eeuw. Architectuurhistorisch is de boerderij van belang vanwege de eenvoudige vormen en de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur. De boerderij is vooral belangrijk vanwege de gaafheid van het exterieur. De boerderij is onderdeel van, en passend in het straatbeeld.

Overeenkomstig beoordeling van historische bebouwing gebruikelijk, is ook de waardering van deze boerderij opgesteld.

Van hoge waarde zijn ook hier de baksteen buitengevels, het dak met dakvorm. De overige inwendige hoofdstructuur (de van oorsprong wanden welke van voorgevel naar achtergevel lopen) is positief gewaardeerd de overige zaken vallen onder indifferente waardering. De hoge waarde van de buitengevels is grotendeels te danken aan de overeenkomst met gevelindeling van de eerdere boerderij op deze plek. Het uiterlijk van de huidige boerderij komt daardoor grotendeels overeen met de Kempische langgevelboerderij. Door niet exact een kopie van de eerdere boerderij te maken, is geschiedvervalsing voorkomen.

Van de verdieping is geen afzonderlijke waarderingstekening gemaakt omdat alle wanden evenals de binnenwanden op de begane grond indifferente gewaardeerd worden.

Ir. W. Beelen.

07 12 20202

13. Geraadpleegde literatuur.

schrijver	voornaam letters	medeschrijvers	titel	uitgeverij
	Gerrie	Y. Feddes, M. van den Heuvel	Gemengd bedrijf, de verandering van het agrarisch landschap	SHBO
Andela Berends	G		Historische Houtverbindingen	
Blekkenhorst	Tom		Behoud het Beeld, leidraad voor herbestemming	PUWC
Crijns	Ir. A.H	Prof. Dr. F.W.J. Krielaars	gemengd landbouwbedrijf op zandgronden in Noord-Brabant 1800- 1885	Stichting Zuidelijk Historisch Contact
Dijs	Dick	Jan van Lenteren	De Kempische Boerderij	RABO-bank
Dogterom	ing C.P.		Melk in Nederland	Kon. Ned. Zuivelbond F.N.Z.
Gallée	J.H.		Het boerenhuis in Nederland en zijn bewoners	Waanders
Heijden	Cor G.W.P		Schrandere boeren en schriële bestuurders	Gemeente Hooge en Lage Mierde
Hekker,	R.C.		Historische boerderijtypen	S.H.B.O.
Hendrikx	dr. Ir. Sjef		Traditionele Boerderijen in Noord-Brabant	Kempens uitgevers
Jansma	Klaas	Meindert Schroor	Twee honderd jaar geschiedenis van de Nederlandse Landbouw	
Janssen	Joks		Vooruitzien en verwijlen	St. Zuidelijk Hist. Contact Tilburg
Klein	Koen		Boerderijen in Nederland	Atrium opdracht Icob
Kolderweij	Eloy	Gaillard Karin, Reinstra Albert, Leeuwen Wies, Cruyningen, Zuijlen John	Binnen bij Boeren, Wonen en werken in historische boerderijen	Waanders
Korsten	J		Standhouden door Veranderingen LLTB 1896 1996	Valkenhof Pers
Kortlang	R	H. Verwiel	Boerderijen	Provincie Noord-Brabant
Olst	E van	P. van Cruyningen, H. Strijbos, N. Arts,	Historisch boerderij-onderzoek Jaarverslag 1999 De Kempen	S.H.B.O.
Olst	E van	R.A.Peeters en C.S. Huijts	Landelijk bouwkunst Noord-Brabant	S.H.B.O.
Oome	Huub		Historische boerderijen in Noord-Brabant	Kempens uitgevers
Rooijakkers	Gerard	A. van Lierop, R. van de Weijer	De historie van een Brabants boerenhuis	SUN
Slicher van Bath	prof dr B.H		De agrarische geschiedenis van West-Europa 500-1850	Aula/Spectrum
Toebast	Judith	Ben Kooij	Het grote Boerderijen Boek	W-books en RCE
Vaart van der	Jacob H.P.		Boerderijen en platteland in verandering	Fryske Akademy
Wijk, van	P.A.M.	J.P.H. van Aalst,F.W. Brinkman, E.L. van Olst	Boerderijen bekijken	S.H.B.O.

